

Mb. -2 In two ways. -Comp. -करणम् dividing into two parts, splitting. -गतिः 1 an amphibious animal. -2 a crab. -3 a crocodile.

द्विशम् *ind.* By twos, two by two, in couples.

द्विस् *ind.* Twice; द्विरिव प्रतिशब्देन व्याजहार हिमालयः Ku. 6. 64; Ms. 2. 60. -Comp. -आगमनम् (द्विरागमनम्) the ceremony of the second entrance of the bride into her husband's house. -आपः (द्विरापः) an elephant. -उक्त *a.* (द्विरुक्त) 1 spoken twice, repeated. -2 said in two ways. -3 redundant, tautologous, superfluous. (-कम्) repetition. -उक्तिः *f.* (द्विरुक्तिः) 1 repetition, tautology. -2 superfluity, uselessness. -3 twofold way of narration. -ऊढा (द्विरूढा) a woman married twice. -भावः, -वचनम् reduplication.

द्विष् 2 U. (द्वेष्टि, द्वेष्टे; द्विष्ट) To hate, dislike, be hostile towards; न द्वेक्षि यज्जनमतस्त्वमजातशत्रुः Ve. 3. 15; नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता Bg. 2. 57; 18. 10; Bk. 17. 61; 18. 9; रम्यं द्वेष्टि Ś. 6. 5. (Prepositions like प्र, वि and सम् are prefixed to this root without any change of meaning.)

द्विष् *a* Hostile, hating, inimical. -*m.* An enemy; रन्प्रान्वेषणदक्षणां द्विषामामिषतां ययौ R. 12. 11; 3. 45; Pt. 1. 70. -*f.* Ved. Hostility. -Comp. -सेवा treachery.

द्विषः An enemy. (द्विषतप *a.* Harassing an enemy, retaliating; सख्या तेन दशग्रीवं निहन्तासि द्विषतपम् Bk. 6. 101.

द्विषत् *m.* An enemy (with acc. or gen.); ततः परं दुष्प्रसहं द्विषद्भिः R. 6. 31; Śi. 2. 1; Bk. 5. 97.

द्विष्ट *p. p.* [द्विष्-कर्मणि क्] 1 Hostile. -2 Hated, disliked. -ष्टम् Copper. -Comp. -कारिन् One who plots against; राजद्विष्टकारिणश्च Kau. A. 1. 11.

द्वेषः [द्विष्-भावे घञ्] 1 Hate, dislike, abhorrence, repugnance, distaste; Ś. 5. 18; इन्द्रियस्येन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ Bg. 3. 34; 7. 27; so अनेद्वेषः, भक्तद्वेषः &c. -2 Enmity, hostility, malignity; अकन्येति तु यः कन्यां ब्रूयाद् द्वेषेण मानवः Ms. 8. 225. -Comp. -परिमोचनः a particular Samādhi. -स्थ *a.* betraying dislike.

द्वेषण *a.* Hating, disliking. -णः An enemy. -णम् Hate, hatred, enmity, dislike.

द्वेषस् *n.* Ved. 1 Hatred. -2 Sin. -3 An enemy.

द्वेषिन्, द्वेष्ट *a.* Hating &c. मयाजी शङ्करद्वेषी मद्द्वेषी शङ्कर-प्रियः । उभौ तौ नरकं यातश्चिन्नरज्जु घटाविव ॥ -*m.* An enemy; द्वेषिद्वेषपरो नित्यम् Pt. 1. 57.

द्वेष्य *pot. p.* 1 To be hated. -2 Odious, hateful, disagreeable; द्वेष्योऽपि संमतः शिष्टः R. 1. 28; Pt. 1. 239. -घ्यः An enemy; Bg. 6. 9; समोऽहं सर्वभूतेषु न मे द्वेष्योऽस्ति न प्रियः 9. 29; Ms. 9. 307. -Comp. -पापक *a.* detesting sin; Mb. 12.

द्वीपः, -पम् [द्विर्गता द्वयोर्दिशोर्वा गता आपो यत्र; द्वि-अप्, अप ईप्] 1 An island. -2 A place of refuge, shelter, protection. -3 A division of the terrestrial world; (the number of these divisions varies according to different authorities, being four, seven, nine or thirteen, all situated round the mountain Meru like the petals of a lotus flower, and each being separated from the other by a distinct ocean. [In N. 1. 5 the Dvīpas are said to be eighteen; but seven appears to be the usual number :- जम्बु, प्लक्ष, शाल्मलि, कुश, क्रौञ्च, शाक and पुष्कर; cf. Bhāg. 5. 1. 32; R. 1. 65; and पुरा सप्तदीपां जयति वसुधामप्रतिरथः Ś. 7. 33. The central one is जम्बुद्वीप in which is included भरतखण्ड or India.] -पम् The skin of a tiger. -Comp. -कर्पूरः camphor from China. -वासिन् The bird खजरीट.

द्वीपवत् *a.* Full of islands. -*m.* 1 A river. -2 The ocean. -ती 1 The earth. -2 A river; N. 22. 99.

द्वीपिन् *m.* 1 A tiger in general; चर्मणि द्वीपिन् हन्ति; Sk. द्वीपिचर्मोत्तरासङ्गं द्विपचर्मधराम्बरम् Śiva. B. 10. 8. -2 A leopard, panther. -Comp. -नखः, -खम् 1 a tiger's nail. -2 a kind of perfume.

द्वीप्यः 1 An islander. -2 N. of Vyāsa. -3 A sort of crow, slight. -4 N. of Rudra.

द्विः 1 P. (द्वरति) 1 To hinder. -2 To cover. -3 To disregard. -4 To appropriate wrongly.

द्वेषा *ind.* In two parts, in two ways, twice. -Comp. -क्रिया breaking or splitting in two; प्रागप्राप्तनिसुम्भशांभव-धनुर्द्वेषाक्रियाविर्भवत् Mv. 2. 33.

द्वेषः, द्वेषण, द्वेष्य &c. See under द्विष्.

द्वैगुणिकः A usurer who charges cent per cent interest.

द्वैगुण्यम् 1 Double amount, value or measure. -2 Duality. -3 The possession of two out of the three qualities सत्त्व, रजस् and तमस्.

द्वैतम् [द्विधा इतं द्वितं तस्य भावः स्वार्थे अण्] 1 Duality. -2 Dualism in philosophy, the assertion of two distinct principles, such as the maintenance of the doctrine that spirit and matter, Brahman and the Universe, or the Individual and the Supreme Soul, are different from each other; cf. अद्वैत; किं शास्त्रं श्रवणेन यस्य गलति द्वैतान्ध-कारोत्करः Bv. 1. 86. -3 N. of a forest. -Comp. -अद्वैतमार्गः the path of dualism and non-dualism. -वनम् N. of a forest; भीमं प्रशस्याथ गुणैरेनेर्द्वैष्टास्ततो द्वैतवनाय जग्मुः Mb. 3. 11. 68. Ki. 1. 1. -वादः the doctrine of dualism; see above. -वादिन् *m.* a philosopher who maintains the *dvaita* doctrine.

द्वैतिन् *m.* A philosopher who maintains the *dvaita* doctrine.